

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 29.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Parcit enim teneris ferrata inducere plaustra,
 Ne factus siliqua, simul quassentur inanes.
 Quae verò robusta magis, mensisq; deorum
 Ferrae dabant olim ambrosiam, panesque beatos,
 Ut paleis purgata suis, & pura nec vlla,
 Aut filice, aut lolio mixto vitata recondet,
 Tribulâque trabeaq; terent & stridula plaustra,
 Sorditiæque omni emundabit mystica vannus.

At non aternos præceps vertigo per annos
 Voluet agêque rotam, nec erit tritura perennis,
 Aduenient quandoque bona bona tempora messi,
 Cum post immites hyemes, tristêsque pruinas,
 Aestûsque pluuiâsque, astri secura maligni,
 Et tempestatum, septo claudetur herili,
 Grâtâque speratos reddet cum fœnore fructus.

²⁹ Ipse autem paleas iratus verret inanes
 Cultor, & infelix lolium crepantibus vret
 Ignibus: exemplo hoc (si rectè attendimus) vno,
 Quid velit & possit magnus Deus Israël, is,
 Testatum satis atque super planumque relinquens.

Cap. 29.
 Reg. 2. cap. 5.
 & Paralip. 1.
 cap. 11.
 Ariel hebraeis
 sonat leonem
 Dei, & saepe
 altare.

¹ Tu quoque Iessea non ultima laurea dextra,
 Vrbs ô magnanimo quondam expugnata Davidi,
 Quae tantum reliquas excellis viribus vrbes,
 Quantum Getulo cedunt armenta leoni.
 Experire breui violentam vindicis iram,
 Cum tua post aliquot brumas euersa dolebis:
 Sacra, & solennes bello euanescere ritus.
 Namque ego te (nec longa mora est, sententia sic stat)
 Hostili vallo, densâque indagine cingam.

Tu verò flens atque gemens, respersa tuorum
 Sanguine, votiuam mihi te præbebis, ut aram
 Stagnantem, non cade bouum, sed cade virorum.

² Interea triplici in gyrum circumdata vallo
³ Continuis clausa aggeribus, multâque virum-vi
⁴ Arête obfessa, caput pones deiecta superbum,
 Sicque metus fauces obstringet, ut edere vocem
 Vix tenuem possis, similêmque loquentis ab antra
 Pythonis, tellure canit dum carmen operta,
 Ambiguum, sortêsque mago demurmurat ore.

⁵ Qui numerare tuos hostes volet, equoris idem
 Discet Erythraeum quot turbent littus arene,
 Aut quando flaus vehementior incubat ignis,
 Quot scintillantes volitent per inane fauilla,

Verum non in per-
 petuum triturans tri-
 turabit illum, neque
 vexabit eum rota plau-
 stri, neque vngulis
 comminuet eum.

²⁹ Et hoc à Domino
 Deo exercituum exi-
 tit, ut mirabile face-
 ret consilium, & ma-
 gnificaret iustitiam.

Cap. 29.

1. Væ Ariel, Ariel ci-
 uitas quam expugna-
 uit David: additus
 est annus ad annum,
 & solennitates euo-
 luta sunt.

2. Et circumvallabo
 Ariel, & erit tristis ac
 moerens, & erit mihi
 quasi Ariel.

3. Et circumdabo quasi
 sphaeram in circuitu
 tuo, & faciam contra
 te aggerem, & muni-
 menta ponam in ob-
 fidionem tuam.

4. Humiliaberis, de
 terra loqueris, & de
 humo audietur elo-
 quium tuum: & erit
 quasi pythonis de ter-
 ra vox tua, & de hu-
 mo eloquium tuum,
 mussitabit.

5. Et erit sicut puluis
 tenuis multitudo vē-
 tilantium te, & sicut
 fauilla pertransiens
 multitudo eorum qui
 cōtra te præualuerūt,
 eritque repente con-
 festum.

Et

6 A Domino exerci-
tuum visitabitur in
tonitru & cōmotio-
ne terræ & voce ma-
gna turbinis & tem-
pestatis & flamma ig-
nis deuorantis.

7 Et erit sicut som-
niū visionis noctur-
næ multitudo omniū
gentium quæ dimica-
uerunt contra Ariel, &
omnes qui militaue-
runt & obsederunt &
præualuerunt aduer-
sus eam.

8 Et sicut somniat fi-
tius, & bibit, & post-
quam fuerit experge-
factus, lassus adhuc
sistit, & vacua est ani-
ma eius: sic erit mul-
titudo gentium om-
niū quæ dimicauerūt
contra montem Sion.

9 Obstupescite & ad-
miramini, fluctuate
& vacillate & inebria-
mini & non a vino,
mouemini & non ab
ebrietate.

10 Quoniā miscuit
vobis Dominus spiri-
tum soporis.

11 Et erit vobis visio
omnium, sicut verba
libri signati; quem cū
dederint sciēti litteras,
dicent, Lege istum: &
respōdebit, Nō posū,
signatus est enim.

12 Et dabitur liber
nescienti litteras, &
dicent, Lege istum: &
respondebit, Nescio
litteras.

13 Et dixit Dominus:
Eo quod appropin-
quat populus iste ore
suo, & labiis suis glo-
rificar me, cor autem
eorum lōge est a me,
& timuerunt me
mandato hominum
& doctrinis:

6 *Et iam iam dicto citius, qui praesidet armis
Vindicibus Deus armipotens, creperosque duelli*

Temperat euentus, aderit, tonitruūq; corusco,

Motūque horrificis tellure tremoribus, urbem

Concutiet, piceoque nigrantem turbine nimbū

Huc illuc agitans, tempestatemque sonantem,

Turrigeras rapidis iaculabitur ignibus arces;

Vsque adeoq; rapax populabitur omnia flamma,

Vt nihil ad prædam corradere possit auarus

Miles, spesq; suas, & longi præmia belli

Expectata diu, violentis ignibus vri

Aspiciat mærens, tam diues quàm quibus alto

Oppressis somno, vaga falsum in somnia monstrant

Inq; sinum effundunt vasis mendacibus aurum:

Aut quos ægra fames cubitum sine pane profectos

Torquet, agitque sitis, ludunt potūque cibōque

Per somnum oblato: nam discutiente soporem

Luce, fames ventrem ieiunāque viscera vexat,

Et rediuiua sitis pulmones vrit anhelos.

At vos tum primū saeuus circumfremet horror

O Solymi, stupidiisque animos, omnemque repente

Eripiet sensum; titubabitis ebria turba

Non vino, sed membra nouo quatiēte timore,

Et perturbatis trepidiſque negante quietem.

Namque soporati Deus vltor pocula succi

Miscebit, quo vos hausto lethargus habebit

Altus, inersque sopor marcentia lumina claudet,

Et sensus omnes pigro torpore ligabit.

Ipsi etiam vates soliti responsa futuri

Ambiguū canere, & sortes aperire latentes,

Visa canent populo non intellecta roganti:

Et quidquid prisca cecinere canentq; propheta,

Venturoque adeo quæ scribent tempore, nec vos

Nec vestri, (quamquā tumeat schola vestra) magistri

Percipient; septem quippe hunc adamantina librum

Diuina celata manu signacula claudunt,

Nullius referanda manu, siue ille soporum

De numero primus, nullas non nouerit artes,

Seu nunquam primos apices elementaque doctus:

Nam tenebris oculos sensusq; adopertus vterque

Horrificis, nec ritè sequi, nec ritè docere

Abdita diuinæ poterit mysteria legis.

Nam grauis ex alto genitor sic fatus olympo est:

Accendit

Accendit nostros iterum gens ista furores,
Iamdudum neglecta mihi, simulata precantum
Postquam vota labris leuiter procedere motis
Non animo concepta bono, non pectore sursum
Erecto, certis potui deprendere signis:
Seductosque diu populos errore paterno,
Commentis hominum nostras postponere leges,
Insanosque sequi ritus, quos intulit olim
Vana superstitio, contemtrix impia nostri
Numinis, & rerum inuentrix male suada nouarum.

¹⁴ Ergo tot afflictæ cum relligionis acerbos
Pertulerim questus, nec gens tamen impia cesset
Ore palam laudare Deum, quem corde sub alto
Clam negat, & fraudi speciem præterdit inanem,
Certum est, exempli mira nouitate stupendi
Despectum numen contemtaque sacra piare.

Faxo ego, ut hac tanto quæ nunc sapientia plausu
Suspicitur, vulgique tenet suspensa silentis
Ora oculosque, ferox dum pulpita scandit, & alto
Rabbinus tonat eloquio, sua somnia narrans,
Corruat, vltierius nullos habitura sequaces:
Quosque supercilium tantum, promissaq; barbæ
Canities, laxusque togæ commendat amictus,
(Heu nimium tolerata diu per regna, per vrbes
Pestis, & ignari grauis impostura popelli)
Ridendos toto displodendosque vicissim
Orbe dabo, sensuque intellectuq; carentes,
Ludibrium populis faciam omnibus esse perenne.

¹⁵ Nec leuiora manent vestros exempla furores,
Vos quibus audaci sententia pectore sedit,
Nil curare Deum terras, nec cernere posse
Res hominum, nec velle nigra caligine mersas.
Falleris o quisquis nullo scelerata pudore
Consilia exequeris, tecumque hac corde volutas
Impuro: Quis me Deus, aut mea facta videbit:
Scilicet ille aciem iaculatus ab æthere summo
Fulminis in morem, perfosso pectore, tandem
Intima peruadet nostræ penetralia mentis?

O cæcæ mentes! o indiga pectora veri!
O portentificis persuasio tincta venenis!
¹⁶ O scelus indignum! Te ne o vilißima testa,
Te ne infame lutum, quo nil informius vsquam,
Appellare Deum auctorem terræq; marisque,

2

Et

14 Ideo ecce ego ad-
dam ut admiratione
faciam populo huic
in miraculo grandi &
stupedo: peribit enim
sapientia a sapietibus
eius, & intellectus
prudentium abscon-
detur ab eis.

15 Væ qui profundè
estis corde, ut abscon-
datis consilium a Do-
mino, quorum sunt
in tenebris opera, &
dicitur: Quis videt nos,
& quis nouit nos?

16 Peruersa est vestra
hæc cogitatio: quasi
si lutum contra figu-
lum cogitet, & dicat
opus factori suo, Non
fecisti me: & figmētū
dicat fictori suo, Non
intelligis.

Et quidquid celi conuexo clauditur alto?
 Ten' cui materiam soli formamque statumque,
 Cui, quod es, & quod eris, qualis, quantumque fuisti,
 Acceptum debes, verbis factisque negare?

17 Nonne adhuc in modico & in breui conuertetur Libanus in charmel, & charmel in saltum reputabitur?

17 *Ab nescis miser, aut potius nescire laboras, Quam late pateat vis Numinis atque potestas: Vig' minus dubites, quum iusserit ille supremus Arbiter humani generis, iam voluitur hora, Hora citis Phæbo rapiente vehenda quadrigis, Cum iuga siluosi Libani iuga uepribus hirta Dumisque, & nullum patientia vomeris vsum, Carmeli campos vincent glebasque feraces.*

Vocatio Gentium.

Libanus pro Gentibus. Carmelus pro Iudæis.

18 Et audient in die illa surdi verba libri, & de tenebris & caligine oculi cæcorum videbunt.

Ipsæ autem stauis qui nunc Carmelus aristis Luxuriat, collisque olea Bacchoque virentes Ostentat procul, inculti (mirabile dictu)

19 Et addent mites in Domino lætitiā, & pauperes homines in sancto Israël exultabunt.

Induet ingenium Libani morisque ferinos: Tunc aures surdis, deterisa sorde, patebunt, Sanctaque percipient signati oracula libri: Tum cæcorum oculi, discessu noctis, aperti, Verum ipsum penitus, depulsa nube, videbunt.

Prædicatio doctrine Euangelicæ.

20 Quoniam defecit qui præualebat, & cõsummatas est illusor, & succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem:

Tum mitis quibus est animus, constante fruuntur Lætitiâ, mistique Deo nil triste timebunt: Quisque solo afflicti diro calcantur ab hoste, In celum vultus tollent, & vindice tuti Sancto Israël's, securâ per otia lætos Traducent in pace dies: 20 nam concidet ingens Ille hostis, solitus sæuis illudere verbis

21 Qui peccare faciebant homines in verbo, & arguentem in porta supplantabāt, & declinauerunt frustra à iusto.

Virtutem, & cunctos vera virtutis amantes; Lucifugaque viri, scelerum errorumque satores, Simplicibusque animis fallendo obrepere cauti, Quos cura vna subit, studium vnum, inducere mudo Omne nefas, qui non contenti errare, laborant Ut peccent alij, qui iustum odere, tenacemque Oppugnant recti, & bello resequuntur aperto, (Ne dubitate py) radicitus exscindentur.

22 Propter hoc hæc dicit Dominus ad dolum Iacob qui redemit Abraham: Non modò confundetur Iacob, nec modò vultus eius erubescet.

Quippe Deus, Deus ille patrè qui soluit Abramum Seruitio, sic est cum posteritate locutus Isacidum: Non hoc in tempore (pone molestos Corde metus) domus Isacidem sortita parentem, Non nunc infami turbaberis ora rubore:

23 Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomē meum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israël prædicabunt:

Sed demum cum mæstos mirabere natos, (Hoc verò meum erit opus, & mea magna voluntas) Aegrag, spectabis populi plaudente corona,

Vocatio Gentium per Apostolos, & Pharisæorum stupor & cõfusiõ eũ media Solyimorum urbe nomen Christi prædicatum est.

Me,

Me, nomēque meum cunctas vulgare peroras;
 Illi, quem vester falsò pater Isacus olim,
 Isacidesq̄, Deum verum sanctūque colebant,
 Per mare, per terras, haud vnquam voce remissa,
 Infractā-ve canent: ²⁴ omnis doctoribus illis
 Error vanescet, verique scientia concors
 Succedet: gentesq̄ rudes, frenumq̄ negare
 Consuetæ, legem accipient, discēntque moneri.

Cap. 30.

¹ At vos ò nati quondam, nunc patre domoque
 Quam dederam indigni, qui me prohibente, fidemq̄
 Dante, secunda fore omnia sede manentibus ista,
 Diris auspiciis, diro omine, littora vestra,
 Agròsque, patriòsque lares, habitandaque fana
 Deseritis, gens indocilis, gens mollis, & exspes,
 Quā male, quā temere hac telā & sine numine nostro
 Exorisi, atque alia ex aliis in crimina fædè
 Collapsi, iustam me commouistis ad iram!

² Queritis Aegyptum? patriosq̄ relinquere fines?
 Iudæamque placet Phariis postponere campis?
 Nulla erit hac potior sententia? nec melius quid
 Sive ego, sive mei poterunt suadere propheta?
 Sic placet? & mea vos nequicquam edicta morantur?

Ibitis Aegyptum ò miseri, vetitisque potiri
 Littoribus dabitur: sed quæ post fata sequantur
 Accipite, & clades, me vate, addiscite vestras.

³ Quam socj Pharaonis opem speratis ab armis,
 Vana erit: Aegypti frustra prætenditis arces,
 Muròsque obicitis venientibus hostibus: illuc
 Vos vindex etiam vsque sequar, certamque, salutis
 Vnde fides dubia, saxo reperisse fleatis
 Perniciem, fædo turpantes puluere crinem.

⁴ Perge sequi miseranda tuos iam turba tribunos.
 En subière Thanin, & qui præcedere iussi,
 Composito iustas poscant ut fædere leges
 Aethiopum extremis vicinam finibus Hanen,
 Peruenère: tuas quid spes tam tarda moraris?

⁵ Ah quas spes, quæ vota tibi malè prouida turba
 Despondes? en versa retro cecidere repente
 Cuncta, labant animi, turpis pudor ora colorat,
 Permissus pallente metu, iam quisque suorum
 Sed seris suaque execratur cœpta querelis,
 Plenúsque opprobrio, contabescensq̄ dolore,
 Diris auxilium vana tam futile gentis

L2

Deuouet,

24 Et scient errantes
 spiritu intellectum, &
 multatores discant
 legem.

Cap. 30.

1. Væ filij desertores,
 dicit Dominus, vt fa-
 ceretis consilium, &
 non ex me: & ordire-
 mini telam, & non per
 spiritū meum, vt ad-
 deretis peccatū super
 peccatum.

2. Qui ambulatis vt
 descendatis in Aegy-
 ptum, & os meum nō
 interrogastis; sperātes
 auxilium in fortitu-
 dine Pharaonis, & ha-
 bentes fiduciam in
 vmbra Aegypti.

3. Et erit vobis forti-
 tudo Pharaonis in
 confusionem, & vm-
 bra fiducia Aegypti
 in ignominiam.

4. Erāt enim in Tha-
 ni principes tui, &
 nuntij tui vsque ad
 Hanes peruenerunt.

5. Omnes cōfusi sunt
 super populo qui eis
 prodesse non poterat:
 non fuerunt in auxi-
 lium, & in aliquam
 vtilitatem, sed in cō-
 fusionē & opprobriū.

Vide cap. 42.
 & 43. Hiero-
 nymus, ad quæ
 hoc vaticiniū
 referuntur.